

Jedrt Maležič: Dvolici

(Excerpt in Serbian)

Translated by: Tamara Petrović

Contact of the translator: tamarapetrovic2306@gmail.com

Nadi ga

Prijavila sam se, jer sam stvarno uverena, da jedino ličnim iskustvom počinjemo da menjamo mišljenja i razbijamo predrasude. U Živoj biblioteci su mi rekli, da neće biti loše, rekli su, posle dugog razgovora, da bi bilo takoreći šteta, ako bi me na pozivnici označili samo kao socijalnu radnicu, kada sam još *toliko toga izuzetnog*.

Meni se, iskreno, ne čini tako i rekla sam im da sam samo Mina, da radim sa pijanicama i džankijima, da se tako kao radnica osećam svaki dan, da nisam nikakva egzotika i da bih volela da me ne drže za neko kraško čudo kao što su kanalići, vrtače ili stene, već za *svakodnevnu pojavu*.

Ne nosim i nikada nisam nosila bradu, to bi bilo vrlo neobično, rekla sam im, bradata žena. Končita je samo jedna, a ja nisam ona. Dobra sam u svom poslu, u radu sa ljudima. Sa ženama, žrtvama nasilja. Što ih je očigledno zanimalo mnogo manje nego moja situacija među nogama.

Joj, stvari koje ti padnu na pamet, kada su svi argumenti zapravo na tvojoj strani, beskrajno su banalne i blesave, ali u tom trenutku nisam znala kako bih ih odbila. Ipak, napišite socijalna *radnica*, i to je to! Nisam nikakav radnik/ca, ne smatram se oštećenom za bilo šta, u mom slučaju vam ne treba ni podvlaka poštovanja. *Ali da bude jasno*. Šta mora biti jasno, šta? Da sam konstrukt? Svi vi ste konstrukt, pre svega konstrukt vaše ideje o tome, da je ljude potrebno *pripremiti* na moj pridev trans. Žena sam, svejedno koje kategorije.

Dodala sam: sve vreme radim sa ljudima, verujem u ljude i njihovu dobornamernost, ako se neko koga će stvarno privući opis “socijalna radnica”, potom naknadno spotakne o to, da imam još i pimpek i da sam u svom jmbg-u još uvek počinje sa 500, svakako ću vas pozvati u pomoć. To sam mislila, razume se, krajnje sarkastično, a tip mi je svejedno dao svoj privatni broj, *za svaki slučaj, ako bi neki korisnik Biblioteke postao nasilan, ne zna se, na svakakve se može naleteti*. Bila sam skoro uvređena. Najzad, visoka sam metar i osmadeset sedam centimetara, volela bih da vidim junaka koji bi se mene dohvatio.

Bilo kako bilo, pozajmila me je starija gospođa, za dve glave niža.

Da sa najvećom radošću radim sa ljudima, objasnila sam joj na putu do onih štruklji na Plečnikovoj pijaci, gde je htela da ode na teleću čorbu. Da pozove još i mene, rekla je, pa će, ako neko bude tražio, ona častiti. Činilo mi se ljubazno, nikako sažaljivo. Istina je da je torbicu tako jako stiskala među nogama i sve vreme proveravala da li je još tamo, da sam posumnjala na određenu meru paranoje.

Najpre mi je rekla: „Znate, neću da se uplićem, ali oni koji traže novac od ljudi koji sede po restoranima I kafićima...mogli bi se nekada predstaviti. Svi smo za njih bankomati, niko nema vremena reći dobro jutro ili kako ide, reći svoje ime, poželeti srećan Božić, pitati šta ćemo danas za ručak – takve stvari”.

Prosvetlila sam je, da imaju službeni kraljevi ulice iskaznice na kojima su njihovi lični podaci. Isto tako sam joj objasnila, da većina ljudi ne razmišlja kao ona i da nemju vremena, da ih ne zanima, a da je ona očigledno pripadnica te manjine, koju zaista brine ljudski kontakt i da mi se to čini kao vredno divljenja.

Rekla je: „Svako me vidi samo kao dobrostojeću, to me stvarno vređa. A nemam ništa. Penziju imam od muža 1600 evra I troškova za hiljadarku, ako računam samo naš stan. Ali kažem Vam, oni ne znaju šparati, to je. Ako počnem da šetam po restoranima, dobiću za dva sata toliko koliko bih sa 60 godina radnog staža na nedeljnom nivou. Unosno!”, kaže mi i namigne.

„Kažem Vam, ništa ne ostavljaju sa strane, samo to je”.

Lepo sam joj rekla, da znam zasigurno i znam empirijski, da bi ona sigurno dobila više, jer je lepo obučena i nije po izgledu preteća, šta god to značilo, da se ljudima sa predrasudama, kakvi su svi ljudi, beskućnici, ne čine vredni poverenja, zato im je potrebna naša pomoć.

„Jer ako pogledate te njihove vesti”, zamišljeno je pogledala nad maglovitu Ljubljanicu, „Šta im znače ti papiri? Kao da se prave da nešto prodaju, samo se o tome radi. Umesto da kažu: pogledajte, ne znam, dajte mi milostinje. Nekada se davala milostinja i bio je mir. Danas bi svi bili poslovni ljudi i nečim trgovali”.

Stekla sam utisak da me je u Živoj biblioteci pozajmila samo zato da me uveri u besmislenost mog zanimanja. I taj osećaj ne mogu da podnesem. Zato sam, baš kada je konobar došao da uzme narudžbinu, prebacila u treću.

„Jednu čorbu ću, za nju kolač od malina sa grizom i belom čokoladom”, brzo ga je poslala.

„Zapravo”, podigla sam dva prsta kao školi, „za mene samo jednu radensku, hvala. Pazim na liniju”.

„O, ma dajte”, rekla je, „Vi pazite na liniju u slobodno vreme, ne kada ste sa mnom! Kao što sam rekla. Štrudla od malina sa belom čokoladom”, ponovo je naručila.

„Da donesem i mineralnu za gospodina?” izletelo je kelneru.

Prokletog jebenog kelnera jebene čaršijske prodavnice štruklji sam sada prvi put uspela da pogledam u oči. Razroki Elvir iz osmog B. Da pukneš od smeha, zar ne. Taj komad moždane masti me je maltretirao celu osnovnu školu. Isti je kao što je bio.

Dok sam zurila u njegovo bedno lice, Elvir mi je namignuo. To me je u trenutku vratilo dvadeset pet godina u prošlost. Svaki put kad mi je pojeo užinu, *moju* užinu, posle toga mi je namigivao, kao da smo zajedno čuvali ovce po onom njegovom bosanskom kršu. Mačo dripac, ništa drugo.

Naljutiti se moram što neprimetnije i moram mu pokazati da je idiot i da to oboje znamo, zato samo kažem: „Moje zamenice su ženskog roda”. Jer ne, neće samo proći glatko to što me je oslovio kao tipa. Takoreći, na poslu sam, zato ne mislim da pravim scene, ali taj balavi Elvir mi neće praviti problem. Neka bednik radije odgmiže po svoju čorbu i štrukljice, inače ću ga ekstremno binarno zgaziti špicastom štiklom. I to nimalo figurativno.

„Gospođa će dva deci vode...”, stara me pogleda sa strane, „I jednu rakiju od borovnice”, reče.

Odmah potom se ispravi: „*Svakoj* po jednu borovnicu. To bi bilo sve.” Skoro da ga je opaučila menijem, koji je Elvir mirno odložio nazad na sto.

Da li mi se samo čini ili i moju korisnicu taj razroki balvan čini nervoznom kao i mene? To ne može biti dobro. Ako ti se u trenutku koji je tako ukočen, u kadar ubaci nasilnik iz osnovne, to onda ne sluti na dobro. Postavilo me je u mrtvi ugao mog mrtvog identiteta i mrtvog imena, koje su u razredu prozivale razredne. Iste razredne, koje se nisu odazivale na tužbe za nasilje, na koje su uvek iznova na razgovorima upozoravali moji roditelji, onda kada sam im morala reći zašto neću više da idem u školu. *A tako mu je dobro išlo*, čudili su se tata i mama.

Tog čoveka više nema. Samo sam ja i čista sam magija i kraljica te klinčeve pijace, carujem nad degenima, kakav je razroki Elvir i očaraću bakicu, koja bi najradije

ukinula pomoć nemoćnima. To sam sada ja. *You are magic – own that shit*, ponavljam sebi.

Ne slušam je stvarno, dok mi objašnjava da bih morala da se ošišam, jer imam procvetale krajeve preduge kose. Stvarno? Ljudi dođu u Živu biblioteku, da pozajme osobu, kojoj posle počnu da pridikuju kako da se ošiša? U kom univerzumu je to uopšte njihova stvar? Ne razumem, zašto me umesto pitanja o mom poslu čekaju propovedi o tome kako bih morala živeti i kako izgledam.

Moj dan je zapao u sukob sa mojim optimizmom. Još je dobro da imam privatni broj koordinatora Biblioteke. Nije više sigurno, da će sve teći glatko.

Stara reče: „A znaš ovaj vic?” Prešalta se na ti, što mi nije promaklo. Potom počinje da naklapa nešto o tome, kako je klošar, koji ne pije u rigor mortise i ne diše.

Vic ne znam. Zbunio me je taj kurčevi Elvir, stvarno primećujem da jeste. Otkad smo naručile, ponovo se paranoično okrećem ka vratima, kao da me je *već* uzeo na zub. Nisam sigurna, ne bih li radije pobegla od borovnice, koju zapravo ne bih ni smela zbog hormonske terapije, i u koje će dripac masno pljunuti ili od ovog mučnog sastanka sa starom desničarkom, na kom se sve više osećam kao statistka. Šta mi je bio, pa sam se prijavila za ljudsku knjigu? Šta sam tražila? Želela sam da obrazujem druge, eto mi sad. Niko me ništa ne pita, svi bi obrazovali mene. Uzeću to kao trening tolerancije u vandrednim okolnostima.

„Jesi li me uopšte čula?” kaže stara. „Nisi se nasmejala. Jesi li razumela, jedini klošar koji ne pije je mrtav klošar”. Pomislim, da postoji mesto i vreme, kada je u redu biti neposredna. „Gospođo”, kažem.

„Gospođo” odmeravam je pogledom. *Da li se isplati?*

„Gospođo”. Još uvek me zaprepašćeno gleda. „Je li Vam neko već rekao, da ste netrpeljivi do ranjivijih od sebe?”

Lice joj je preplavila nekakva milina, što me snažno začudi, jer sam očekivala revolt. Zatim polako otvara usta i iz nje počne da teče jedna jedina – skoro bih rekla muževna – pokroviteljska sila o poučavanju drugačije mislećih.

„No, znate, to ste me sada pogrešno razumela. Ništa strašno, nije retko, događa se. Objasniću ovako, da ćete i Vi osetiti u čemu je štos. Ne radi se o tome da su oni ranjiviji...radi se naprosto o tome...”.

„Elem, o čemu se radi, gospodo, recite mi Vi, koja ste ceo život bili izdržavana supruga na jaslama, o čemu se radi. Dakle, o čemu se to radi? Recite, čekam”.

Ponovo ju je hvatila neka mekoća, da joj se stvarno divim. Sa kakvom lakoćom odmahne rukom, mada sama zna da je istina. Da navedem da takva gracioznost doslovno prikazuje moje ženske ambicije. Volela bih, stvarno bih volela da budem tako nonšalantna kao ona. Ni uvređena nije, kada je ipak pokušavam isprovocirati. Doslovno želim svađu.

„Još si mlada”, nežno me tapše po butini. U tom času, počinje da pada sneg. Na vetrovit i hladan sunčan dan. Stvarno nemam sreće. Saplitaću se do Biblioteke, a na štiklama postoji još i realna mogućnost da se po takvom vremenu okliznem. Elvir budala na grudima donosi štrukelj, a u rukama teleću čorbu I rakije od borovnice. Radenske naravno nema, jer nikada nije bio bistar, ali je bio dovoljno prevejan da bi znao da zaboravi najjeftiniji deo narudžbe. A priuštio si sebi napojnicu, srce. „Hvala”, kažem što poniznije mogu „to bi bilo sve”, a pritom se trudim da oponašam eleganciju i nonšalantnost pokroviteljske žene pored sebe. Zapravo, prezasita shvatam, da razroki Elvir nema pojma ko sam ja, kada mi ponovo namigne. Pogrešila sam i sve zajedno je bila samo loša zabuna. U mene se opet polako seli optimizam, sitni snežna vejavica se lepi u veće komade vlažnog čaršava. Stara se ponovo pokroviteljski dotakne moje butane, kao da želi da me podseti na sebe. „Možda stvarno nisam moderna, ali sam utoliko više radoznala. Zato sam Vas na kraju krajeva i pozajmila. Dajte, gospođice, recite mi, kako da još niste izgoreli? Šta vas žene tera da idete okolo i pomažete ljudima koji su se sami uvalili u nevolje?”

Kada je srdito pogledam, pitanje preoblikuje: „Šta Vas drži znad vode?” I blago me uštine za obraz, kao da sam njeno vlasništvo.

Lako, u suštini sa lakoćom bih je slagala, a ne da mi se. Nikome ne dajem dozvolu da dira u moju intimu. Stara, dobila si šta si htela.

„Nekada davno, kada su me roditelji i učitelji još odgajali kao muškarca, videla sam, kako žene vrlo zatiru i privilegovani, kakvi ste sami, Recite, da li bi Vam bilo na kraj pameti da štipate za obraz ili stavljate ruku na butinu na primer...njemu?”

Pokažem ka Elviru, koji u tom trenutku puni poslužavnik za neke druge stranke i nama usput na sto stavlja mineralnu vodu.

Stara pogleda naviše, klimne glavom, namršti se i mrko gleda.

„A?” kaže Elvir otvorenih usta, po svom starom govedarskom običaju. „A?” kaže stara.

Ali ja sam se još više zagrejala. Biću tu dok god bude padao sneg i danas sam živa knjiga. „Dajem Vam ono po šta ste došli” sikićem na staru.

„Ti, Elvire”, prstom pokazujem na druga iz razreda školjavca „još dve rakije od borovnice, hop, hop, mrdaj!”

Vidi se da je već navikao, jer se okreće na peti i odlazi za pult. „A ti”, okrećem se ka toj staroj čija su usta duboka pećina „sad ćeš čuti kako se čovek oseća kada preživi više života, a u svakom od njih mu se desi, da non-stop naleće na dobre ljude koji ga sve vreme veselo zatiru pod izgovorom sopstvene dobrote”.

Ova stara proguta knedlu, i najzad zine: „Ali, gospođice, ja nemam vremena, da bih...”.

Poklopim je udarcem o sto. „NAĐI GA”.

I znam da se neće usuditi da prigovara, jer samo *taj* jezik buliji razumeju. I gle čuda, očigledno ga konačno govorim i ja, potpuno tečno, što je za mene iznenađenje, ali prijatno.